

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Evaluatie Lekker naar **buiten!**

Stimuleringsregeling Jong Leren Eten, rondes 2, 3 en 4,
schooljaren 2019-2022.

RIVM-rapport 2023-0360

Evaluatie Lekker naar buiten!

Stimuleringsregeling Jong Leren Eten, rondes 2, 3 en 4,
schooljaren 2019-2022.

RIVM-rapport 2023-0360

Colofon

© RIVM 2023

Delen uit deze publicatie mogen worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Het RIVM hecht veel waarde aan toegankelijkheid van zijn producten. Op dit moment is het echter nog niet mogelijk om dit document volledig toegankelijk aan te bieden. Als een onderdeel niet toegankelijk is, wordt dit vermeld. Zie ook www.rivm.nl/toegankelijkheid.

DOI 10.21945/RIVM-2023-0360

I.J. Evenhuis (auteur), RIVM
M. Koning (auteur), RIVM
M. van Koperen (auteur), RIVM

Contact:
Maaïke Koning
Centrum Gezondheid en Maatschappij
maaïke.koning@rivm.nl

Dit onderzoek werd verricht in opdracht van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland in het kader van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten.

Dit is een uitgave van:
**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**
Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
Nederland
www.rivm.nl

Publiekssamenvatting

Evaluatie Lekker naar buiten!

Stimuleringsregeling Jong Leren Eten, rondes 2, 3 en 4, schooljaren 2019-2022.

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) wil kinderen en jongeren via het onderwijs vaker in aanraking brengen met gezonde en duurzame voeding. Het wil hen zo op een praktische manier leren gezonde en duurzame keuzes te maken. LNV heeft daarvoor de stimuleringsregeling Jong Leren Eten 'Lekker naar buiten!' opgezet. Sinds 2018 kunnen scholen uit het primair, speciaal, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs elk schooljaar hieraan deelnemen.

Uit een evaluatie van het RIVM blijkt dat scholen veel belangstelling hebben voor de regeling en positief erover zijn. De belangrijkste reden om mee te doen, is dat de activiteiten aansluiten bij bestaande wensen van de scholen om aandacht aan dit onderwerp te besteden. De regeling maakt het mogelijk deze wensen uit te voeren, vooral als daarvoor nog niet genoeg geld is. Scholen konden activiteiten kiezen binnen drie categorieën: 'moestuineren', 'koken' en 'excursies en gastlessen'. Voor 'moestuineren' en 'koken' was de belangstelling het grootst.

Tijdens drie schooljaren hebben 2.273 scholen de bijdrage aangevraagd. 1.177 scholen hebben die ontvangen, omdat er een maximum bedrag voor de regeling was. Hiermee zijn 156.280 leerlingen en studenten bereikt. De meeste scholen deden de activiteiten samen met andere organisaties. Dat waren vooral organisaties en bedrijven uit de buurt, zoals centra van natuur- en milieueducatie (NME), boerderijen, restaurants of winkels. Gemiddeld 91 procent van de deelnemende scholen blijft na afloop van de regeling aandacht geven aan voeding.

Per schoollocatie konden scholen maximaal 2.000 euro krijgen om de activiteiten uit te voeren. Gemiddeld hebben de schoollocaties per ronde 1.760 euro aangevraagd. Volgens de meeste scholen dekte deze bijdrage de kosten voor de activiteiten. Tijdens de geëvalueerde drie schooljaren heeft de stimuleringsregeling 2,3 miljoen euro gekost. Dit is vooral besteed aan de activiteiten. Een klein deel was nodig om de regeling te ontwikkelen en uit te voeren.

Kernwoorden: stimuleringsregeling, LNV, scholen, voeding, natuur, duurzaamheid, gezondheid, gezondheidseducatie, moestuin, koken

Synopsis

Evaluation of 'Let's go outside for tasty food'

Rounds 2, 3 and 4 of the promotional scheme 'Learning to eat healthily from a young age', school years 2019–2022.

The Dutch Ministry of Nature, Agriculture and Food Quality (LNV) wants schools to bring children and young people into contact with healthy and sustainable eating more often. The objective is to teach them to make healthy and sustainable choices in a practical way. To achieve this, LNV has set up a promotional scheme 'Learning to eat healthily from a young age: Let's go outside for a tasty food!'. Primary, special education, secondary and senior secondary vocational education schools have been able to take part in this scheme every school year since 2018.

An evaluation by RIVM shows that schools are highly interested in the scheme and have a positive opinion about it. The main reason for schools to take part is that the activities dovetail with their existing objectives. The grant money makes it possible to take part in these activities, particularly when there is a shortage of own funds. In the period under evaluation, schools were able to take part in activities from three categories: 'vegetable gardening', 'cooking' and 'field trips and guest lessons'. The activities that schools were most interested in were 'vegetable gardening' and 'cooking'.

Over the course of three school years, 2,273 schools applied for a grant. Due to a maximum budget of the scheme, 1,177 schools were successful in receiving the grant. This is equivalent to 156,280 pupils/students. Most schools took part in activities in collaboration with other organisations. These were mostly organisations and businesses from the local area, such as nature and environmental education centres, farms, restaurants and shops. An average of 91 per cent of participating schools continued to devote attention to healthy eating after taking part.

To take part in the activities, each school could apply for up to 2,000 euros in grant money per location. On average, the schools applied for 1,760 euros each round. Most schools testified that this grant money was enough to cover the costs of the activities. The cost of the promotional scheme for the three school years under evaluation was 2.3 million euros. Most of this money was spent on undertaken activities, with only a small percentage going towards developing and implementing the scheme.

Keywords: promotional scheme, Ministry of Nature, Agriculture and Food Quality, schools, nutrition, nature, sustainability, health, health education, vegetable garden, cooking

Inhoudsopgave

Samenvatting — 9

1 Inleiding — 11

- 1.1 Programma Jong Leren Eten — 11
- 1.2 Stimuleringsregeling Jong Leren Eten — 11
- 1.3 De huidige evaluatie — 12

2 Methode — 13

3 Resultaten stimuleringsregeling Jong Leren Eten — 15

- 3.1 Waaraan zijn de gelden besteed? — 15
- 3.2 Het bereik van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten — 16
- 3.3 Motivatie en tevredenheid van scholen — 18
- 3.4 Invulling van scholen aan de activiteiten — 21
- 3.5 COVID-19 en de uitvoering van de stimuleringsregeling — 22
- 3.6 Continuering activiteiten van scholen — 23

4 Conclusie en aanbevelingen — 27

- 4.1 Conclusies — 27
- 4.2 Aanbevelingen — 29

Afkortingen en woordenlijst — 31

Bijlage 1 Stimuleringsregeling Jong Leren Eten voor scholen — 33

Bijlage 2 Veranderlogica evaluatie stimuleringsregeling Jong Leren Eten — 35

Bijlage 3 Vragenlijst voor scholen — 37

Bijlage 4 Webstatistieken — 39

Bijlage 5 Specificatie suggesties gegeven door scholen — 41

Bijlage 6 Activiteitenmatrix — 43

Samenvatting

Het programma Jong Leren Eten stimuleert scholen om gezondheidseducatie en milieu- en natuureducatie uit te voeren, die gericht zijn op het thema voeding. Onderdeel hiervan is de stimuleringsregeling Jong Leren Eten met de titel: 'Lekker naar buiten!'. Hiermee worden scholen gestimuleerd om kinderen en jongeren op een praktische manier in aanraking te laten komen met informatie en activiteiten over duurzame en gezonde voeding.

Het RIVM evalueert in dit rapport drie rondes van deze regeling. Deze rondes vonden plaats in de schooljaren 2019-2020, 2020-2021, 2021-2022, te weten rondes 2, 3 en 4. Het doel van deze evaluatie is inzicht geven in de resultaten van de regeling op proces en uitkomsten niveau én om knelpunten in de gevolgde processen te benoemen. Het projectmanagement van de stimuleringsregeling kan deze inzichten gebruiken om in toekomstige rondes van de stimuleringsregeling verbeteringen door te voeren.

Er was grote belangstelling voor de stimuleringsregeling: in totaal vroegen 2.273 schoollocaties de bijdrage aan voor rondes 2, 3 en 4. Met het beschikbare budget was het niet mogelijk om de stimuleringsregeling aan alle geïnteresseerde scholen toe te kennen. Uiteindelijk hebben 1.537 schoollocaties de regeling toegekend gekregen. Doordat 360 scholen hun aanvraag introkken na de toekenning van de regeling, hebben uiteindelijk 1.177 scholen in deze rondes gebruikgemaakt van de regeling. In ronde 1 waren dat 286 schoollocaties. Hiermee zijn in rondes 1, 2, 3 en 4 tezamen 195.000 leerlingen en studenten bereikt.

Voor rondes 2, 3 en 4 samen is 2,3 miljoen euro besteed aan de bijdrage aan scholen en de ontwikkeling, implementatie en uitvoering van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten. Gemiddeld is in één ronde per schoollocatie 1.760 euro uitgekeerd. Volgens het merendeel van de scholen was de bijdrage kostendekkend voor de activiteiten. Scholen konden activiteiten uitvoeren binnen drie categorieën. De meeste activiteiten zijn aangevraagd binnen de categorieën 'moestuiniëren' en 'koken'. Er was iets minder belangstelling voor de categorie 'excursies en gastlessen'. In ronde 2 (2019-2020), 3 (2020-2021) en 4 (2021-2022) waren er vanwege coronamaatregelen periodes dat excursies niet mogelijk waren en derden/externen slechts beperkt toegelaten werden op scholen. Dit maakte de uitvoering van activiteiten praktisch onuitvoerbaar.

Scholen en andere betrokkenen zijn over het algemeen positief over de regeling. Een meerderheid van de scholen (68 procent) gaf aan dat ze al werkten met de Gezonde School-aanpak toen ze de stimuleringsregeling Jong Leren Eten aanvroegen. Van de scholen (32 procent) die nog niet werkten met de Gezonde School-aanpak, heeft het merendeel wel interesse hierin (74 procent). De intentie van de school om na de stimuleringsregeling verder te gaan met het thema (gezonde en duurzame) voeding is hoog in alle rondes: gemiddeld wil 91 procent van de deelnemende scholen na afloop van de regeling verder.

1 Inleiding

In dit rapport worden rondes 2, 3 en 4 van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten voor scholen geëvalueerd. Het doel van deze evaluatie is inzicht geven in de resultaten van de regeling op proces en uitkomsten niveau én om knelpunten in de gevolgde processen te benoemen. Het projectmanagement van de stimuleringsregeling kan deze inzichten gebruiken om in toekomstige rondes van de stimuleringsregeling verbeteringen door te voeren. Allereerst beschrijft het rapport het programma Jong Leren Eten, de bijbehorende stimuleringsregeling en de te beantwoorden evaluatievragen. Daarna beschrijft het rapport achtereenvolgens de methode, resultaten, conclusies en aanbevelingen.

1.1 Programma Jong Leren Eten

Sinds 2017 werken Rijksoverheid, provincies, onderwijs en maatschappelijke organisaties samen aan het programma Jong Leren Eten. In 2021 is een tweede vierjarige programmaperiode gestart: Jong Leren Eten 2021-2024. Het programma Jong Leren Eten heeft tot doel om kinderen en jongeren (0-18 jaar) meer in aanraking te brengen met kennis en activiteiten over gezonde voeding voor henzelf en de wereld, zodat zij zelf gezonde en duurzame keuzes kunnen maken¹. Het programma stimuleert kinderopvanglocaties en schoollocaties om structureel aandacht te schenken aan gezondheidseducatie en milieu- en natuureducatie, gericht op het thema voeding. Het programma Jong Leren Eten is een initiatief van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en is afgestemd met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Medewerkers van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) voeren het programma Jong Leren Eten uit in opdracht van LNV. RVO heeft daarvoor een landelijk programmabureau ingericht. Onder aansturing van het programmabureau zijn in elke provincie twee à drie Jong Leren Eten-makelaars actief om scholen en aanbieders van activiteiten regionaal te ondersteunen. Deze makelaars werken nauw samen met Gezonde School-adviseurs, JOGG, en medewerkers van natuur- en milieueducatie(NME)-centra.

Het programma Jong Leren Eten bevat vijf programmaliijnen, waaronder programmalijn 3: de stimuleringsregeling Jong Leren Eten 'Lekker naar buiten!' In dit rapport wordt de regeling 'stimuleringsregeling Jong Leren Eten' genoemd.

1.2 Stimuleringsregeling Jong Leren Eten

De stimuleringsregeling Jong Leren Eten stimuleert scholen om kinderen en jongeren in aanraking te laten komen met informatie en activiteiten over duurzame en gezonde voeding. Alle scholen in het primair onderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs kunnen jaarlijks een financiële bijdrage aanvragen. Scholen kunnen met deze tegemoetkoming activiteiten uitvoeren in drie categorieën: moestuinieren, koken, en excursie of gastles op het gebied van gezonde en duurzame voeding.

¹ Jong Leren Eten, via <https://www.jonglereneten.nl/over-jle>.

Het programmabureau Jong Leren Eten heeft het programma Gezonde School² de opdracht gegeven de stimuleringsregeling Jong Leren Eten op te zetten en uit te voeren. Het programma Gezonde School faciliteert onderwijsprofessionals om via de Gezonde School-aanpak structureel, integraal en planmatig te werken aan een gezonde leefstijl op school. Onder meer via regelingen, zoals het ondersteuningsaanbod Gezonde School, kunnen scholen ondersteuning ontvangen via een financiële bijdrage, deskundigheidsbevordering en advies en begeleiding van een Gezonde School-adviseur. Een Gezonde School-adviseur geeft scholen advies en begeleiding vanuit een regionale GGD. Als scholen aantonen dat zij structureel werken aan (een of meerdere) leefstijlthema's op school, kunnen zij een themacertificaat Gezonde School ontvangen.

Meer informatie over de stimuleringsregeling Jong Leren Eten staat in Bijlage 1.

1.3 De huidige evaluatie

Het RIVM heeft in opdracht van RVO in 2020 ronde 1 van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten, schooljaar 2018-2019, geëvalueerd³. Dit gebeurde in samenwerking met het programma Gezonde School, het programmabureau Jong Leren Eten en Jong Leren Eten-makelaars. Rondes 5 en 6 zijn op het moment van schrijven nog in uitvoering. Dit evaluatierapport betreft rondes 2, 3 en 4, oftewel de schooljaren 2019-2020, 2020-2021 en 2021-2022.

Tijdens het evaluatieproces van ronde 1 van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten is in samenspraak met betrokkenen een veranderlogica opgesteld. Deze veranderlogica beschrijft stapsgewijs de beoogde werking en uitkomsten van de regeling (zie Bijlage 2). Op basis van deze opgestelde veranderlogica zijn evaluatievragen opgesteld die beantwoord worden in dit rapport:

- Waaraan zijn de gelden van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten besteed? (zie hoofdstuk 3.1)
- Wat was het bereik van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten rondes 2, 3 en 4? (zie hoofdstuk 3.2)
- Wat was de motivatie van scholen voor deelname aan de stimuleringsregeling en in welke mate waren scholen tevreden over de regeling? (zie hoofdstuk 3.3)
- Hoe hebben scholen invulling gegeven aan de activiteiten? (zie hoofdstuk 3.4)
- Hoe heeft COVID-19 de uitvoering van de stimuleringsregeling in rondes 2, 3 en 4 beïnvloed? (zie hoofdstuk 3.5)
- In hoeverre continueren scholen hun activiteiten na afloop van hun deelname aan de stimuleringsregeling Jong Leren Eten? (zie hoofdstuk 3.6)

² Het programma Gezonde School is een samenwerking tussen de PO-Raad, VO-raad en MBO Raad, het RIVM en GGD GHOR Nederland.

³ Modderman, P.; Noordink, M. (Kwinkgroep), Rapport Evaluatie subsidie Jong Leren Eten, RIVM, 2020.

2 Methode

Voor inzicht in de resultaten van rondes 2, 3 en 4 van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten is gebruikgemaakt van:

- a) Informatie van programmamedewerkers van Gezonde School.

De projectleider- en medewerker die verantwoordelijk zijn voor de stimuleringsregeling Jong Leren Eten bij het programma Gezonde School hebben de volgende informatie aangeleverd:

- het aantal deelnemende scholen per onderwijssector;
- het aantal scholen dat zich na inschrijving of toekenning heeft teruggetrokken;
- de financiële overzichten.

De informatie over de financiën vanuit Gezonde School per kalenderjaar en de uitvoerende werkzaamheden van de diverse rondes van de regeling overlappen elkaar (voorbereiding en afronding) qua tijd. Hierdoor is de gegeven financiële informatie per ronde een inschatting.

- b) Gegevens uit het online aanvraag- en verantwoordingssysteem van het programma Gezonde School.

Dit betreft zowel de basisregistratiegegevens van de scholen als data die afkomstig zijn uit de schriftelijke verantwoordingsvragenlijsten in het digitale aanvraag- en verantwoordingssysteem van het programma Gezonde School (mijngezondeschool.nl). Eén medewerker van de deelnemende schoollocaties vult de verantwoordingsvragenlijst in (zie Bijlage 3 voor alle vragen) en zorgt ook voor het uploaden van een foto of video van de uitgevoerde activiteit. Daarna factureert deze persoon de kosten van de activiteiten. Na export van de data (in een Excel-bestand) door GGD GHOR Nederland, volgde een analyse door het RIVM in SPSS. De antwoorden op de open vragen zijn gerubriceerd in Excel.

- c) Gegevens van de gehouden steekproef door Jong Leren Eten-makelaars.

In mei en juni 2021 zijn 36 scholen bezocht door een Jong Leren Eten-makelaar voor een steekproef van rondes 2 en 3. Het doel van de bezoeken was om ervaringen te horen van de scholen en te beoordelen of de stimuleringsbijdrage, naar oordeel van de Jong Leren Eten-makelaar, rechtmatig en doelmatig was besteed. Voor de steekproef was een willekeurige selectie gemaakt uit alle deelnemende scholen.

- d) Webstatistieken van pagina's over de stimuleringsregeling op jonglereneten.nl en gezondeschool.nl.

Informatie over de stimuleringsregeling is online te vinden op de websites jonglereneten.nl en gezondeschool.nl. Registratie van het aantal (unieke) bezoekers per maand per pagina, alsmede gegevens over waarvandaan de gebruikers op de pagina zijn gekomen, maken het mogelijk om over het gebruik van beschikbare online informatie te rapporteren.

3 Resultaten stimuleringsregeling Jong Leren Eten

De resultaten van rondes 2, 3, en 4 staan hieronder in volgorde van de opgestelde evaluatievragen. Indien aanwezig, zijn ook de eerder gepubliceerde resultaten van ronde 1 gerapporteerd.

3.1 Waaraan zijn de gelden besteed?

3.1.1 Financiën

Aan de stimuleringsregeling Jong Leren Eten is in rondes 2, 3 en 4 samen 2,3 miljoen euro besteed (Tabel 1). Het grootste deel, 2,08 miljoen euro, is uitgekeerd aan scholen. Het andere deel, 226.000 euro (10 procent van het totaal), is besteed aan uitvoeringskosten van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten door het programma Gezonde School.

Tabel 1 Besteding van de financiën.

	Uitbetaald aan deelnemende scholen	Schatting personele inzet [#]	Totalen
Ronde 2	€ 610.600	€ 62.000	€ 672.600
Ronde 3	€ 844.250	€ 83.000	€ 927.250
Ronde 4	€ 624.600	€ 81.000	€ 705.600
Totaal	€ 2.079.450	€ 226.000	€ 2.305.450

[#] De bedragen per ronde zijn een schatting vanwege de overlap van uitvoerende werkzaamheden aan de verschillende rondes (voorbereiding en afronding).

3.1.2 Hoogte stimuleringsbijdrage

De scholen konden per schoollocatie maximaal 2.000 euro per ronde aanvragen. Elke schoollocatie kon maximaal 1 keer per ronde meedoen aan de regeling. Gemiddeld is over rondes 2, 3 en 4 per schoollocatie 1.760 euro uitgekeerd. In ronde 2 was het gedeclareerde bedrag per schoollocatie ongeveer gelijk aan ronde 1 (zo'n 1.700 euro), in ronde 3 (ongeveer 1.800 euro) en 4 (ongeveer 1.773 euro) lag dit iets hoger. Er zijn relatief kleine verschillen te zien tussen primair/speciaal onderwijs, voortgezet (speciaal) onderwijs en mbo-scholen wat betreft het gemiddeld ontvangen bedrag per schoollocatie (Tabel 2).

Tabel 2 Gemiddeld uitgekeerde bedrag per schoollocatie, per ronde, per onderwijssector.

	Ronde 1	Ronde 2	Ronde 3	Ronde 4
po/so	€ 1.683	€ 1.712	€ 1.799	€ 1.735
vo/vso	€ 1.809	€ 1.668	€ 1.819	€ 1.907
mbo	€ 1.958	€ 1.881	€ 1.908	€ 1.950
alle scholen	€ 1.702	€ 1.701	€ 1.808	€ 1.774

De stimuleringsregeling is bedoeld en geïntroduceerd als 'een tegemoetkoming in de kosten'. In de verantwoording konden scholen aangeven of de hoogte van het bedrag (maximaal 2.000 euro) kostendekkend was voor de activiteiten. Voor de meeste scholen was dit in alle rondes het geval (Ronde 2: 67 procent; Ronde 3: 70 procent;

Ronde 4: 71 procent). Voor de andere scholen was het niet kostendekkend. Deze aantallen zijn vergelijkbaar met ronde 1 (64 procent kostendekkend).

3.2 Het bereik van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten

3.2.1 Aanvragen en toekenningen

In totaal hebben, tot en met ronde 4, 1.463 schoollocaties de stimuleringsregeling ontvangen. De toekenningen voor rondes 2,3 en 4 waren hoger dan voor ronde 1 (zie Tabel 3). De belangstelling voor de stimuleringsregeling was het hoogst in ronde 3. Hiervoor is geen verklaring bekend. In ronde 2 en 3 hadden meer schoollocaties belangstelling voor de stimuleringsregeling Jong Leren Eten dan dat er konden worden toegekend (zie Tabel 3). In ronde 4 konden alle 389 aanvragen toegekend worden. Soms trokken scholen de aanvraag later in, bijvoorbeeld omdat ze toch geen tijd konden vrijmaken om de activiteit te organiseren die ze met de bijdrage wilden bekostigen. Het aantal terugtrekkingen was hoger in ronde 2 (147) en 3 (175) dan in ronde 4 (38), waarschijnlijk door de beperkingen vanwege de coronamaatregelen.

De bijdrage is het vaakst uitgekeerd aan schoollocaties in het primair/speciaal onderwijs en het minst vaak aan mbo-schoollocaties, overeenkomstig met de verdeling van schoollocaties over de onderwijssectoren in Nederland.

In ronde 1 was nog geen sprake van belangstellingsregistratie en vervolgens toekenning op basis op criteria (zie Bijlage 1). Daarom zijn toen de aanvragen op volgorde van binnenkomst toegekend, totdat het totale budget op was.

Tabel 3 Overzicht aanvragen, toekenningen en verantwoord en uitgekeerd.

	Ronde 1	Ronde 2	Ronde 3	Ronde 4	Totaal
Aanvragen	373	765	1.119	389	2.646
- waarvan po/so	n.b.	583 (76%)	897 (80%)	305 (78%)	
- waarvan vo/vso	n.b.	167 (22%)	194 (17%)	66 (17%)	
- waarvan mbo	n.b.	15 (2%)	28 (3%)	18 (5%)	
Toekenningen	373	506	642	389	1.910
Teruggetrokken scholen	-87	-147	-175	-38	-447
Totaal verantwoord en uitgekeerd	286	359	467	351	1.463
- waarvan po/so	223 (78%)	228 (64%)	340 (73%)	275 (78%)	1.066 (73%)
- waarvan vo/vso	57 (20%)	123 (34%)	109 (23%)	61 (17%)	350 (24%)
- waarvan mbo	6 (2%)	8 (2%)	18 (4%)	15 (4%)	47 (3%)

3.2.2 Bereik onder leerlingen en studenten

De scholen die de stimuleringsregeling Jong Leren Eten hebben ontvangen, gaven in de verantwoording aan hoeveel leerlingen of studenten ongeveer hebben deelgenomen aan de activiteiten. In totaal komt het geschatte bereik van rondes 2, 3 en 4 samen op 156.280

leerlingen en studenten (ronde 2: 48.550; ronde 3: 64.750; ronde 4: 42.900). Enkele, vooral grotere, scholen benoemen dat ze het jammer vinden dat de bijdrage niet voldoende is om alle leerlingen/studenten te betrekken.

Tijdens ronde 1 was het geschatte bereik 38.300 leerlingen/studenten. Dit aantal is iets lager dan in de afzonderlijke aantallen van de volgende rondes. In ronde 1 hebben 23 scholen (20 scholen in het primair/speciaal onderwijs, 3 in het voortgezet (speciaal) onderwijs) Namelijk niet aangegeven hoeveel leerlingen het betrof. Alle rondes samen heeft de stimuleringsregeling naar schatting minimaal 195.000 leerlingen bereikt.

3.2.3 Bekend raken met de stimuleringsregeling

In de verantwoordingsvragenlijst is aan scholen gevraagd hoe ze in aanraking kwamen met de stimuleringsregeling. Hierbij waren meerdere antwoorden mogelijk. Het vaakst werden 'via de nieuwsbrief Gezonde School' en 'via de Gezonde School-adviseur' als antwoord gegeven (zie Tabel 4). De meeste scholen worden dus via communicatiekanalen van Gezonde School bekend met de regeling. Bij de optie 'anders, te weten ...' werd vooral 'via een interventie-eigenaar' of 'via een collega, directie of leidinggevende' genoemd.

Tabel 4 Hoe scholen bekend zijn geworden met de stimuleringsregeling*.

	Ronde 2 (n=359)		Ronde 3 (n=467)		Ronde 4 (n=456)	
Via de nieuwsbrief van Gezonde School	128	36%	152	33%	163	36%
Via de Gezonde School-adviseur	124	35%	165	35%	85	19%
Via de website	38	11%	44	9%	81	18%
Via de contactpersoon natuur- en milieueducatie (NME)-centrum	14	4%	25	5%	24	5%
Via een aanbieder die ondersteunt bij de uitvoering	11	3%	24	5%	27	6%
Via de Jong Leren Eten-makelaar	5	1%	5	1%	5	1%
Anders, te weten ...	39	11%	52	11%	71	16%

*Bij deze vraag konden er meerdere antwoorden worden ingevuld.

Gezonde School-adviseurs adviseren en begeleiden scholen bij de uitvoering van Gezonde School vanuit een regionale GGD. Zij ontvangen geen uren vanuit de stimuleringsregeling Jong Leren Eten om scholen te ondersteunen. Toch geeft 35 procent van de scholen aan dat een Gezonde School-adviseur betrokken was bij de aanvraag en/of keuze van activiteiten in rondes 2, 3 en 4 (Tabel 5). In ronde 1 gaf 35 procent van de scholen aan dat een Gezonde School-adviseur was betrokken.

Tabel 5 Was de Gezonde School-adviseur betrokken bij de aanvraag en/of keuze van activiteiten.

	Ronde 1		Ronde 2		Ronde 3		Ronde 4	
	Ja n (%)	Nee n (%)	Ja n (%)	Nee n (%)	Ja n (%)	Nee n (%)	Ja n (%)	Nee n (%)
po/so	68 (31%)	154 (69%)	73 (32%)	154 (68%)	130 (38%)	210 (62%)	68 (25%)	207 (75%)
vo/vso	30 (53%)	27 (47%)	56 (46%)	67 (54%)	53 (49%)	56 (51%)	13 (21%)	48 (79%)
mbo	3 (50%)	3 (50%)	1 (11%)	8 (89%)	7 (39%)	11 (61%)	10 (67%)	5 (33%)
totaal	101 (35%)	184 (64%)	130 (36%)	229 (64%)	190 (41%)	277 (59%)	91 (26%)	260 (74%)

Informatie over de stimuleringsregeling is te vinden op zowel gezondeschool.nl als jonglereneten.nl. De bezoekersstatistieken van de aan de stimuleringsregeling gerelateerde webpagina's tonen duidelijke pieken rondom de periode dat scholen hun belangstelling kenbaar konden maken (zie de figuren in Bijlage 4).

Tijdens deze periode worden op de website jonglereneten.nl vooral de pagina's met de frequently asked questions (faq) en de algemene pagina's over de stimuleringsregeling vaak bekeken. Over de hele geëvalueerde periode valt op dat de inspiratiepagina's van jonglereneten.nl het hele jaar door goed werden bekeken. Als voorbeeld: in de periode van augustus tot en met december 2022 zijn deze inspiratiepagina's zelfs goed voor 42 procent tot 59 procent van alle pageviews van de pagina's over de stimuleringsregeling op jonglereneten.nl.

Gebruikers komen op diverse manieren op de betreffende websites. Van gezondeschool.nl is bekend dat gebruikers vooral via een externe website of via de sociale media op de site komen (27 procent), zoals mijngezondeschool.nl, LinkedIn of via communicatiekanalen van een samenwerkingspartner. Gevolgd door via een zoekmachine (24 procent) en direct bezoek aan de site (24 procent). Bezoekers van jonglereneten.nl gaan vooral direct naar deze site (49 procent) of komen via een zoekmachine (29 procent).

3.3 Motivatie en tevredenheid van scholen

3.3.1 Motivatie

Scholen zijn om verschillende redenen gemotiveerd om de stimuleringsregeling aan te vragen. Dit blijkt uit hun antwoorden op de open vraag 'Waarom heb je gebruikgemaakt van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten?'. De gegeven antwoorden in rondes 2, 3 en 4 zijn in zes categorieën gerubriceerd (Tabel 6).

Veruit de meeste scholen geven aan dat de regeling aansluit bij het beleid of de geplande schoolactiviteiten. Daarnaast geven de schoollocaties aan dat de stimuleringsregeling ervoor zorgt dat bestaande wensen (sneller) gerealiseerd kunnen worden en dat de regeling mogelijkheden biedt om te investeren in materialen. Hierdoor

kunnen de scholen de komende jaren structureler aandacht schenken aan voeding en duurzaamheid.

"We wilden als school graag aandacht schenken aan natuur en duurzaamheidseducatie. Dit was een kans om dit heel laagdrempelig bij de school te realiseren." (po-/so-school)

Tabel 6 Redenen om gebruik te maken van de stimuleringsregeling (n=1.177)*.

	Aantal keren genoemd
De activiteiten sluiten aan bij de plannen van de school.	597
Wij vinden het belangrijk dat leerlingen en studenten <i>ervaringsgericht</i> leren over gezonde voeding, natuur en duurzaamheid.	402
Wij vinden het belangrijk dat leerlingen en studenten hun kennis en bewustwording over gezonde voeding, natuur en duurzaamheid vergroten.	344
Dankzij deze regeling zijn we in staat om materialen aan te schaffen.	127
De activiteiten worden uitgevoerd als onderdeel van het (voornemen om te gaan) werken aan Gezonde School.	115
Onze leerlingen/studenten krijgen dit niet van huis mee, terwijl deze kennis en ervaring vanwege hun gezondheid of achtergrond juist belangrijk is.	74

*Bij deze vraag konden er meerdere antwoorden worden ingevuld.

Scholen hebben de wens om leerlingen en studenten kennis en bewustwording bij te brengen over gezonde voeding, natuur en duurzaamheid. Hierin benadrukken veel scholen de meerwaarde van de ervaring: dat leerlingen en studenten daadwerkelijk ervaren hoe gezond eten groeit en hoe het smaakt. Scholen geven aan dat praktisch leren soms kostbaarder is en dat ze dankzij deze regeling meer mogelijkheden hebben, bijvoorbeeld om op excursie te gaan. Juist voor leerlingen en studenten die opgroeien in een achterstandsregio of die een kwetsbare gezondheid hebben, is het belangrijk dat zij deze kennis over natuur, milieu en gezond eten op school aangereikt krijgen.

"Kinderen bij ons op school wonen midden in de stad en hebben vaak geen weet van hoe eten groeit, waar melk vandaan komt, et cetera. Vaak leren ze dit wel in de klas, maar om het met eigen ogen te zien maakt het zo veel waardevoller." (po-/so-school)

Naast motivatie is gevraagd wat de aanleiding van scholen was om de desbetreffende activiteiten over gezond eten uit te voeren of in te plannen. Hieruit blijkt dat in alle vier rondes de meeste scholen hebben aangegeven dat de stimuleringsregeling Jong Leren Eten de aanleiding was tot uitvoering van activiteiten. Het percentage scholen waarbij de stimuleringsregeling de aanleiding was tot uitvoering van activiteiten lag in ronde 3 en 4 iets hoger dan in ronde 1 en 2 (78 procent in ronde 1, 80 procent in ronde 2, 87 procent in ronde 3, 86 procent in ronde 4). Bij de andere scholen stonden de activiteiten al op de planning.

3.3.2 *Tevredenheid stimuleringsregeling*

Hoewel er niet naar tevredenheid is gevraagd, gaven 363 scholen (110 in ronde 2, 132 in ronde 3, 121 in ronde 4) van de 1.177 scholen die de bijdrage ontvingen, uit zichzelf hun tevredenheid aan als antwoord op de vraag over tips en verbeterpunten. Opmerkingen als 'toegankelijk, enthousiasmerend, duidelijk, zit goed in elkaar, fijne communicatie, meerwaarde voor leerlingen' tonen aan dat scholen tevreden zijn over de regeling.

"We zijn wel heel blij met dit initiatief. Het is een mooie kans voor kinderen om meer in contact te komen met gezonde voeding en in de toekomst goede bewuste keuzes te maken." (po-/so-school)

"Geeft een mooie impuls aan moestuinen én 'leren' eten/proeven op school, een mooi stukje bewustwording bij leerlingen hiervan." (po-/so-school)

"Blij met de opgedane ervaringen, enthousiaste kinderen en de nieuwe aangeschafte spullen waarvan we nog jaren plezier zullen hebben!" (po-/so-school)

Scholen konden ook verbeter suggesties aandragen. 531 (van de 1.177) scholen hebben dit gedaan. Scholen die tevreden waren, noemden soms ook verbeterpunten. De suggesties zijn geïnventariseerd en onderverdeeld in vijf categorieën. Deze categorieën zijn, op volgorde van vaakst naar minst vaak genoemd:

- uitvoering van de regeling;
- aanvraag- en verantwoordingsprocedure;
- communicatie;
- overig;
- budget.

In Bijlage 5 staan per categorie concrete voorbeelden en quotes van scholen. Daarnaast noemden scholen aan COVID-19 gerelateerde opmerkingen. Deze zijn beschreven in hoofdstuk 3.5.

Medewerkers van het landelijk programma Gezonde School, die de regeling opzetten en uitvoeren, hebben aanbevelingen vanuit de evaluatie van ronde 1 gefaseerd uitgevoerd in de rondes 2, 3 en 4. Voorbeelden hiervan zijn de communicatieverbetering naar scholen en het bijhouden hoe scholen bekend raken met de regeling. De verbeterpunten die scholen noemden in rondes 2 en 3 zijn na afloop van ronde 3 opgepakt. Zo is het verantwoordingsproces vanaf ronde 4 vereenvoudigd: scholen hoefden nog maar twee stappen te doorlopen, in plaats van vier. Andere aanpassingen zijn: er worden minder reminders verstuurd, teksten zijn verhelderd, de opgestelde matrix is verbeterd, voorbeelden ter inspiratie zijn meer gedeeld, en het activiteiten aanbod wordt nu per regio getoond. Ook na ronde 4 zijn er weer enkele verbeteringen doorgevoerd.

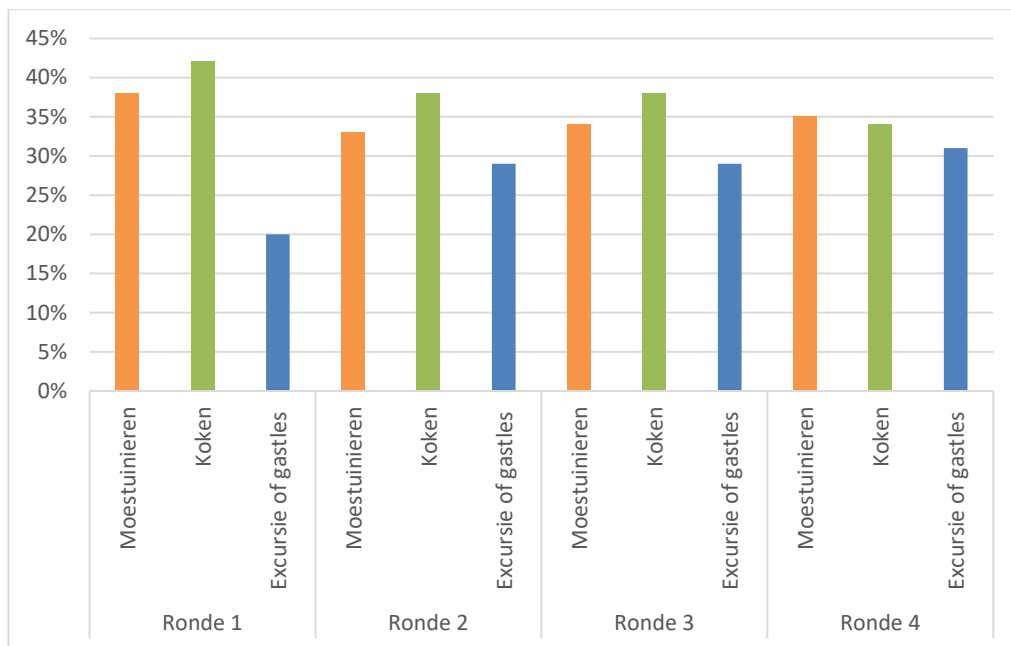
3.4 Invulling van scholen aan de activiteiten

3.4.1 Keuze van de activiteiten

De activiteiten die de scholen hebben uitgevoerd met de ontvangen bijdrage zijn in te delen in drie categorieën: moestuinieren, koken en excursie of gastles. Elke school kon uit meerdere activiteiten kiezen (zie Bijlage 6 voor voorbeelden). In totaal hebben scholen in ronde 2 voor 753 activiteiten de bijdrage aangevraagd, in ronde 3 voor 1.020 activiteiten en in ronde 4 voor 731 activiteiten. In ronde 1 was het aantal activiteiten hoger, namelijk 1.524.

In rondes 1 (42 procent), 2 (38 procent) en 3 (38 procent) werden activiteiten in de categorie koken het meest aangevraagd, gevolgd door moestuinieren (38 procent in ronde 1, 33 procent in ronde 2, 34 procent in ronde 3, zie Figuur 1). In ronde 4 was het percentage moestuinieren (35 procent) bijna gelijk aan het percentage koken (34 procent).

In alle rondes was het aandeel van de activiteit 'excursie of gastles' het laagst, al is dit aandeel in ronde 1 kleiner in vergelijking met rondes 2, 3 en 4 (20 procent in ronde 1, 29 procent in ronde 2, 29 procent in ronde 3, en 31 procent in ronde 4, zie Figuur 1).

Figuur 1 Percentage aangevraagde activiteiten per ronde.

3.4.2 Samenwerkingen

Een groot deel van de scholen (77 procent) voerde in rondes 2, 3 en 4 activiteiten uit in samenwerking met andere organisaties of derden. De meeste samenwerkingen vonden plaats met lokale organisaties, zoals NME-centra, boerderijen, restaurants of detailhandel in de regio. Vaak werden vanuit landelijke organisaties, al dan niet via een regionale locatie, scholen en bedrijven, aan elkaar gekoppeld. Op deze manier vonden scholen bijvoorbeeld een moestuincoach, moestuinmaterialen, of kwamen ze in contact met een boerderij. Daarnaast zijn, in mindere mate, samenwerkingen ontstaan met ouders/verzorgers, opa's en oma's, (leerlingen/studenten van) andere scholen of buitenschoolse

opvangorganisaties. Over de drie rondes zien we een toename van samenwerkingen met lokale welzijns-, natuur-, milieu- of voedingsorganisaties, zoals NME-centra, moestuinen in de regio en zorginstellingen in de wijk. In de evaluatie van ronde 1 is er niet gerapporteerd over zulke samenwerkingen.

3.4.3 *Steekproef door Jong Leren Eten-makelaars*

Voor de steekproef hebben Jong Leren Eten-makelaars scholen bezocht in de periode mei/juni 2022. Voor ronde 2 waren er 16 (4,5 procent) scholen bezocht en voor ronde 3 20 (4,3 procent) scholen. De steekproefresultaten tonen aan dat de Jong Leren Eten-makelaars de besteding van de bijdrage (29 keer gerapporteerd) goed (7 keer), dan wel uitstekend (22 keer) vonden. Opmerkingen uit de gespreksverslagen komen overeen met de antwoorden die scholen gaven op de open vragen van de verantwoordingsvragenlijst.

3.5 **COVID-19 en de uitvoering van de stimuleringsregeling**

3.5.1 *Ervaringen vanuit Gezonde School*

De betrokken projectleider en projectmedewerker van het programma Gezonde School hebben aangegeven welke gevolgen COVID-19 heeft gehad op de uitvoering van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten. In rondes 2, 3 en 4 van de regeling waren er periodes van beperkingen aan het toelaten van derden/externen op scholen en het op excursie gaan met de klas. Dit maakte de uitvoering van activiteiten tot een uitdaging. Juist het unieke, ervaringsgerichte leren (het zelf ervaren, beleven, proeven en ruiken) van deze regeling kon moeilijk vervangen worden door online alternatieven.

Daarnaast hadden scholen tijdens de corona-epidemie andere prioriteiten, zoals het wegwerken van achterstanden met rekenen en schrijven. Hierdoor was er minder draagvlak bij schooldirecties voor 'extra' activiteiten, zoals koken, moestuinieren en excursies. In het voortgezet onderwijs en mbo was het moeilijk activiteiten te laten doorgaan vanwege een langere periode van thuisonderwijs of omdat er afstand gehouden moest worden (bijvoorbeeld bij koken). Ook waren er wisselingen en was er uitval van onderwijspersoneel. Dit heeft het aantal aanvragen en verantwoordingen negatief beïnvloed. Het kwam bijvoorbeeld voor dat iemand na het overnemen van taken niet bekend was met de inloggegevens van mijngezondeschool.nl.

De activiteiten vonden soms online plaats, waardoor er minder vervoerskosten werden gemaakt. Met name de gastlessen/workshops waren lastig online te organiseren, omdat aanbieders soms (nog) geen online aanbod hadden.

Van alle activiteiten die scholen konden kiezen, waren de meeste vanwege coronamaatregelen niet uitvoerbaar of maar beperkt beschikbaar. Hierdoor leek het niet realistisch dat scholen de activiteiten op tijd zouden kunnen uitvoeren. Er waren scholen die zich liever terugtrokken, omdat ze een volgende ronde meer mogelijkheden zouden hebben om de activiteiten te verrichten. Ook wilden scholen geen kosten maken, als ze er niet zeker van waren of de activiteiten konden doorgaan. Daarom stelden ze de aanschaf van materiaal en activiteiten

uit. Om deze redenen is besloten om de regelingsvoorwaarden te versoepelen voor rondes 2 en 3; de duur van de rondes werd verlengd en scholen mochten de bijdrage flexibel inzetten over de drie categorieën activiteiten (moestuiniëren, koken en/of excursie/gastles).

3.5.2 *Ervaringen van scholen*

Ook deelnemende scholen hebben aangegeven dat de COVID-19-pandemie gevolgen heeft gehad op de uitvoering van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten. Scholen die aan ronde 2, 3 of 4 hebben deelgenomen, geven aan dat de activiteiten vanwege de coronamaatregelen later of anders zijn uitgevoerd. Vooral in ronde 3 was de impact voor scholen groot, doordat er lange tijd geen excursies en bezoek van externen aan de school mogelijk waren. Hiervoor in de plaats hebben scholen meer activiteiten binnen de school uitgevoerd. Scholen geven aan dat ze dit jammer vinden, omdat de stimuleringsregeling juist de mogelijkheid gaf om een gastles door een expert of excursie buiten de school te organiseren. Toch geven scholen aan dat ze met creatieve oplossingen goede alternatieve (online) activiteiten hebben uitgevoerd, bijvoorbeeld door leraren zelf een les te laten geven of door een online kookles van een kok te volgen.

"Het is jammer dat we door alle lockdowns en regelgeving weinig gebruik hebben kunnen maken van het geld. [...] Ik had graag gezien dat we nog een kans zouden krijgen om de bijdrage volledig in te zetten." (po-/so-school)

Daarnaast geven scholen aan dat toen er eenmaal minder beperkende coronamaatregelen waren, de mogelijkheden op school nog steeds beperkt waren doordat veel (leer)activiteiten ingehaald moesten worden. Scholen zijn over het algemeen tevreden over de geboden versoepeling vanuit Gezonde School en het uitstel van de uitvoering en de verantwoording.

"Het was jammer dat de coronamaatregelen excursies niet mogelijk maakten. Hierover was goed contact met de organisatie, waardoor we het geld op een andere manier konden besteden." (po-/so-school)

3.6 **Continuering activiteiten van scholen**

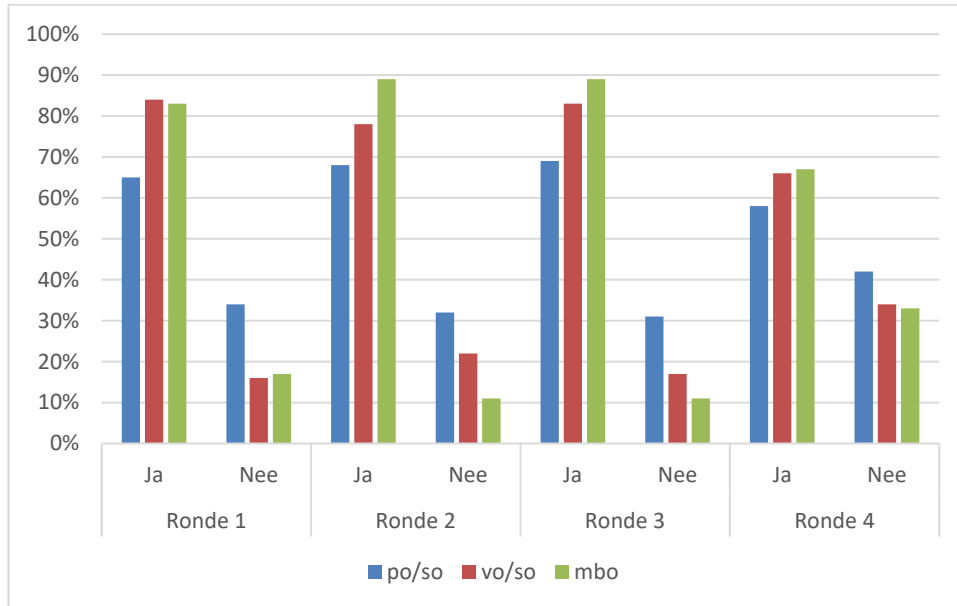
3.6.1 *Intentie om verder te gaan met het thema voeding*

De intentie om verder gaan met het thema (gezonde en duurzame) voeding was hoog bij deelnemende scholen in alle rondes. In ronde 2 geven 316 van de 359 scholen (88 procent) aan dat de stimuleringsregeling aanleiding is om verder te gaan met het thema voeding binnen de school. In ronde 3 was dit aantal 430 scholen (92 procent), en in ronde 4 ging het om 327 scholen (93 procent). In ronde 1 was dit aantal 259 scholen (91 procent).

3.6.2 *Interesse om verder te gaan of te beginnen met de Gezonde School-aanpak*

Een meerderheid van de scholen die de verantwoordingsvragenlijsten hebben ingevuld (72 procent in ronde 2, 73 procent in ronde 3, 60 procent in ronde 4) gaf aan al te werken met de Gezonde School-aanpak

tijdens de aanvraag van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten (Figuur 2). In ronde 1 was dit percentage 70 procent, dus vergelijkbaar.

Figuur 2 Percentage scholen dat al wel of nog niet met de Gezonde School-aanpak werkte tijdens de aanvraag.

Van de 368 scholen die naar eigen zeggen nog niet werkten met de Gezonde School-aanpak, gaf het merendeel aan interesse te hebben om verder te gaan met de Gezonde School-aanpak (77 procent in ronde 2, 76 procent in ronde 3, 68 procent in ronde 4). Dit is vergelijkbaar met ronde 1 (70 procent). De overige scholen, een klein deel, hadden geen interesse om verder te gaan met de aanpak.

Bijna alle scholen gaven in de toelichting aan dat ze aandacht voor gezondheid en duurzaamheid op school belangrijk vinden. Veel scholen hebben wel de intentie om te blijven werken aan gezonde en duurzame voeding. Genoemde redenen om dat nu nog niet te doen zijn: nog geen concrete plannen; willen de plannen eerst met ouders, management en/of collega's bespreken; andere projecten of ontwikkelingen binnen de school vragen eerst aandacht. Daarnaast gaven scholen aan wel aan gezondheid te werken, maar niet via de Gezonde School-aanpak. Bijvoorbeeld omdat ze gedeeltelijk aan Gezonde School werken, niet geïnteresseerd zijn in een themacertificaat van Gezonde school, of al een werkwijze binnen hun school hebben en deze aanhouden.

3.6.3 *Jong Leren Eten en de relatie met het ondersteuningsaanbod Gezonde School*

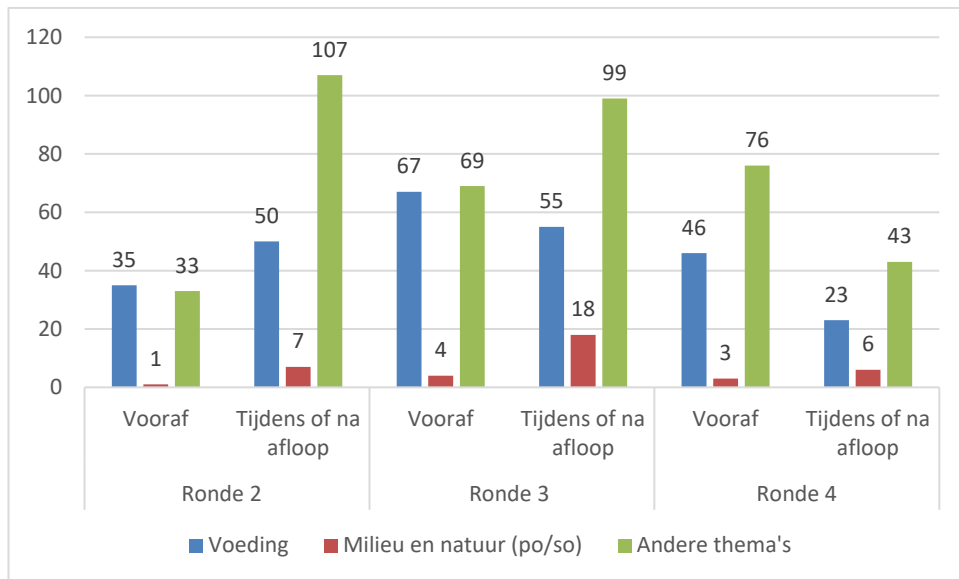
Sinds 2016 is het voor scholen in het primair onderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs en mbo mogelijk om elk jaar via het programma Gezonde School het ondersteuningsaanbod aan te vragen. Dit ondersteuningsaanbod heeft tot doel om scholen te faciliteren bij het planmatig, structureel en integraal werken aan gezondheidsbevordering op school, volgens de Gezonde School-aanpak. Met het ondersteuningsaanbod krijgt een school gemiddeld 10 uur advies en begeleiding van een Gezonde School-adviseur van de GGD. Ook kan de

school een financiële bijdrage van 3.000 euro inzetten om taakuren te vergoeden van een Gezonde School-coördinator, om Gezonde School-activiteiten aan te schaffen, om een themacertificaat van Gezonde School aan te vragen en/of voor het volgen van de post-hbo-opleiding Specialist Sportieve en Gezonde School.

In Figuur 3 is te zien hoe vaak scholen die deelnamen aan de stimuleringsregeling Jong Leren Eten in ronde 2, 3 of 4 ook de financiële bijdrage voor het ondersteuningsaanbod toegekend hebben gekregen voor Voeding, Milieu en natuur (alleen voor primair en speciaal onderwijs scholen) of andere thema's (zoals Bewegen en sport, Welbevinden of Mediawijsheid)⁴. Over alle rondes gezien, nam een klein deel van de scholen dat deelnam aan de stimuleringsregeling Jong Leren Eten ook (vooraf, tijdens of na afloop) deel aan het ondersteuningsaanbod van Gezonde School op de thema's Voeding of Milieu en natuur.

In ronde 2 maakten 359 scholen gebruik van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten. Onder deze deelnemende scholen is 93 keer ook gebruikgemaakt van het ondersteuningsaanbod Gezonde School om te werken aan het thema Voeding of Milieu en natuur. Dit kan voor, tijdens en/of na deelname aan de stimuleringsregeling Jong Leren Eten zijn geweest. Eén schoollocatie kan dus meerdere keren zijn meegeteld in het aantal deelnames aan het ondersteuningsaanbod. Onder de 467 deelnemende scholen in ronde 3 is er 144 keer gebruikgemaakt van het ondersteuningsaanbod op de thema's Voeding en Milieu en natuur. In ronde 4 namen er 351 scholen deel aan de stimuleringsregeling Jong Leren Eten. Onder deze scholen is 78 keer gebruikgemaakt van het ondersteuningsaanbod Gezonde School. In ronde 1 namen 286 scholen deel aan de stimuleringsregeling Jong Leren Eten en is het ondersteuningsaanbod Gezonde School onder deze scholen 63 keer toegekend voor het thema Voeding.

⁴ Scholen kunnen het ondersteuningsaanbod Gezonde School meerdere schooljaren aanvragen en ontvangen. Eén school kan daarom meerdere keren meegeteld zijn. Een schoollocatie kan het ondersteuningsaanbod niet meerdere keren per ronde aanvragen.

Figuur 3 Aantal keren dat het ondersteuningsaanbod Gezonde School is toegekend door scholen die deelnamen aan de stimuleringsregeling.

3.6.4

Jong Leren Eten en de relatie met de themacertificaten Gezonde School
 Van de deelnemende scholen aan rondes 1 tot en met 4 die ook een themacertificaat van Gezonde School hadden behaald, hebben de meeste scholen deze certificaten behaald vóór deelname aan de stimuleringsregeling Jong Leren Eten. In rondes 1 en 2 is het percentage deelnemende scholen dat een relevant themacertificaat (zoals Voeding of Milieu en natuur) heeft behaald 34 procent. Daarna daalt dit percentage, naar 28 procent in ronde 3 en 14 procent in ronde 4. Mogelijk komt dit doordat in het begin vooral scholen deelnamen die al bekend waren met Gezonde School en de laatste jaren de nadruk lag op scholen die nog niet bekend waren Gezonde School. Hierop werd ook gestuurd bij de aanmelding: bij over-inschrijving voor de stimuleringsregeling Jong Leren Eten kregen scholen die nog niet eerder aan de stimuleringsregeling hadden deelgenomen voorrang.

4 Conclusie en aanbevelingen

Hierna volgen de belangrijkste conclusies van de evaluatie van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten rondes 2, 3 en 4. De conclusies zijn beschreven per opgestelde evaluatievraag, overeenkomstig de genoemde onderdelen van de veranderlogica: Input; Throughput; Output en Outcome (zie Bijlage 2). Tot slot worden aanbevelingen voor toekomstige rondes genoemd.

4.1 Conclusies

4.1.1 *Waarom zijn de gelden besteed?*

Aan rondes 2, 3 en 4 van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten is in totaal 2,3 miljoen euro besteed. Deze gelden zijn vooral besteed aan scholen: 2,01 miljoen euro. Ongeveer 10 procent van het totaal is besteed aan de ontwikkeling, implementatie en uitvoering van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten door het programma Gezonde School.

4.1.2 *Wat was het bereik van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten rondes 2, 3 en 4?*

1.177 schoollocaties kregen de stimuleringsregeling Jong Leren Eten uitgekeerd in rondes 2, 3 en 4 tezamen. Deze locaties bereikten naar schatting gezamenlijk 156.280 leerlingen en studenten. Er deden relatief veel scholen in het primair en speciaal onderwijs met de regeling mee. Dit komt redelijk overeen met de verdeling van scholen over de onderwijssectoren in Nederland. Gemiddeld is per schoollocatie 1.760 euro uitgekeerd. In ronde 1 hebben 286 scholen deelgenomen aan de stimuleringsregeling. Over deze vier rondes samen, hebben tot nu toe 1.463 scholen gebruikgemaakt van de regeling en zijn naar schatting minimaal 195.000 leerlingen en studenten bereikt.

Er is grote belangstelling voor de stimuleringsregeling: in totaal 2.273 schoollocaties vroegen de regeling aan in rondes 2, 3 en 4. In combinatie met het beschikbare budget was het niet mogelijk om de stimuleringsregeling aan alle geïnteresseerde scholen toe te kennen. Daarom werd in rondes 2 en 3 samen de aanvraag van 736 schoollocaties afgewezen. In rondes 2, 3 en 4 samen trokken 360 schoollocaties hun aanvraag na toekenning van de regeling in, bijvoorbeeld omdat scholen toch geen tijd konden vrijmaken voor de organisatie van een activiteit. Vooral in rondes 2 en 3 was het aantal terugtrekkingen hoog. Dit kan voor een groot deel verklaard worden door de coronamaatregelen. Scholen gaven aan dat ze geen mogelijkheden zagen om de activiteiten uit te voeren.

4.1.3 *Wat was de motivatie van scholen voor deelname aan de stimuleringsregeling en in welke mate waren scholen tevreden over de regeling?*

Scholen zijn om verschillende redenen gemotiveerd om de stimuleringsregeling aan te vragen. Veruit de meeste scholen geven aan dat de regeling aansluit bij hun beleid of geplande activiteiten. Daarnaast benoemen scholen de meerwaarde van de ervaringsgerichte

werkwijze om leerlingen en studenten kennis en bewustwording over gezonde voeding, natuur en duurzaamheid bij te brengen als belangrijke reden om deel te nemen aan de regeling.

Een derde van de scholen beschreef de tevredenheid over de regeling in termen als 'toegankelijk, enthousiasmerend, duidelijk, zit goed in elkaar, fijne communicatie, meerwaarde voor leerlingen'. Suggesties voor verbetering betroffen vooral de uitvoering van de regeling.

4.1.4 *Hoe hebben scholen invulling gegeven aan de activiteiten?*

Scholen konden activiteiten aanvragen binnen drie categorieën. In alle rondes zijn de meeste activiteiten aangevraagd binnen de categorieën 'moestuiniëren' en 'koken'. Er was iets minder belangstelling voor de derde mogelijkheid: 'excursies of gastlessen'.

Bij het merendeel van de scholen werden de activiteiten uitgevoerd in samenwerking met andere organisaties. De meeste samenwerkingen werden uitgevoerd met lokale organisaties en bedrijven, zoals NME-centra, boerderijen, restaurants of detailhandel uit de regio. Landelijke organisaties, al dan niet vanuit een regionale vestiging, spelen een verbindende rol tussen scholen en de organisaties/bedrijven.

4.1.5 *Hoe heeft COVID-19 de uitvoering van de stimuleringsregeling in rondes 2, 3 en 4 beïnvloed?*

De ervaringsgerichte werkwijze van Jong Leren Eten is beïnvloed door COVID-19 en de maatregelen die de virusverspreiding moesten tegengaan. Door de maatregelen waren er minder en beperktere mogelijkheden tot het bezoeken van locaties en het ontvangen van externen binnen de school. De activiteitenuitvoering was voor scholen in rondes 2, 3 en 4 van de regeling dus een uitdaging, maar scholen gingen vaak creatief hiermee om. Door het ervaringsgerichte karakter van de regeling konden niet alle activiteiten vervangen worden door online alternatieven. Vanwege de bijzondere omstandigheden werden de regelingsvoorwaarden versoepeld. De deelnemende scholen waardeerden dit.

4.1.6 *In hoeverre continueren scholen hun activiteiten na afloop van hun deelname aan de stimuleringsregeling?*

Scholen hebben de mogelijkheid met de Gezonde School-aanpak verder te werken aan gezondheidsthema's, waaronder Voeding en Milieu en natuur. Een meerderheid van de scholen (68 procent) dat gebruikmaakte van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten gaf aan al te werken met de Gezonde School-aanpak tijdens het aanvragen van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten. Van de scholen die nog niet werkten met de Gezonde School-aanpak heeft het merendeel wel interesse hierin (gemiddeld 74 procent). Over alle rondes gezien, nam een klein deel van de scholen dat deelnam aan de stimuleringsregeling Jong Leren Eten ook deel aan het ondersteuningsaanbod Gezonde School voor de thema's Voeding of Milieu en natuur. Of de stimuleringsregeling Jong Leren Eten aanleiding was om deel te nemen aan het ondersteuningsaanbod of juist andersom is op basis van de evaluatieresultaten niet te zeggen. In rondes 1 en 2 (34 procent) is het percentage deelnemende scholen dat ook een themacertificaat Voeding of Milieu en natuur van Gezonde School heeft hoger dan in rondes 3 (28 procent) en 4 (14 procent). Mogelijk komt dit doordat er in de eerste

rondes meer scholen die al met Gezonde School werkten van de regeling gebruik hebben gemaakt. Ook was er in ronde 3 sprake van over-inschrijving, waardoor op basis van de toekenningscriteria (zie Bijlage 1) nieuwe scholen die nog niet eerder een bijdrage van Jong Leren Eten kregen, voorrang kregen.

De intentie om verder te gaan met gezonde en duurzame voeding is hoog bij deelnemende scholen in alle geëvalueerde rondes: gemiddeld gaf 91 procent van de scholen aan verder te gaan met het thema voeding.

4.2 Aanbevelingen

Deze evaluatie gaat over drie rondes van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten. Deze rondes liepen van september 2019 tot en met najaar 2022. Gedurende deze rondes zijn al verbeteringen of aanpassingen doorgevoerd, onder meer vanwege COVID-19. Hieronder staan aanbevelingen voor toekomstige rondes van de regeling.

- Probeer het aantal deelnemende scholen dat zich terugtrekt te beperken:
 - Jaarlijks worden veel scholen met de stimuleringsregeling ondersteund. Om zo veel mogelijk scholen de mogelijkheid te bieden deel te nemen, is het nuttig om de redenen van terugtrekkingen te achterhalen en daarmee mogelijk het aantal toekomstige terugtrekkingen te verlagen. Het verdient aanbeveling om samen met de Gezonde School-adviseurs en de Jong Leren Eten-makelaars oplossingen te bedenken om terugtrekkingen te voorkomen.
- Maak het proces rondom het aanvragen en verantwoorden van de stimuleringsregeling zo eenvoudig mogelijk en breng dit goed onder aandacht bij scholen:
 - Het digitale aanvraag- en verantwoordingssysteem vinden sommige scholen ingewikkeld. In overleg met het team communicatie van Gezonde School en programmabureau Jong Leren Eten kan bekeken worden op welke wijze de bestaande handleiding nog beter onder de aandacht van scholen gebracht kan worden. Een belangrijke procesverbetering is al doorgevoerd: het verminderen van het aantal verantwoordingsstappen.
- Blijf actuele voorbeelden delen met scholen, met aandacht voor alle onderwijssectoren en regio's:
 - Zowel Gezonde School als Jong Leren Eten hebben afgelopen jaren inspirerende voorbeelden van andere scholen op hun websites gepubliceerd. Scholen vinden dit erg prettig en behulpzaam. Hierbij is het belangrijk dat de voorbeelden zo goed mogelijk aansluiten bij de verschillende onderwijssectoren, actueel gehouden worden, en af en toe uitgelicht worden, zodat scholen weten waar ze terecht kunnen met vragen of informatiebehoefte.
- Besteed aandacht aan de continuering van de activiteiten die zijn opgezet met de stimuleringsregeling Jong Leren Eten:
 - Het is bekend dat het tijd kost om nieuwe activiteiten op te starten. Onder meer het enthousiasmeren van betrokkenen en het creëren van samenwerkingen met bijvoorbeeld een boerderij in de regio heeft tijd nodig. Scholen geven aan dat de huidige

stimuleringsregeling helpt bij het starten van activiteiten. Het is belangrijk dat scholen deze activiteiten structureel borgen in het beleid. Een kleine bijdrage daarbij kan helpen. Het is aan te bevelen dat scholen na het schooljaar van de ontvangen stimuleringsregeling 1) nogmaals de beschikking krijgen over een (kleiner) bedrag om borging mogelijk te maken, en 2) actief verwezen worden naar ondersteuningsmogelijkheden vanuit het programma Gezonde School of het educatieve aanbod van natuur- en milieueducatie centra.

- Maak bekostiging van de Gezonde School-adviseur onderdeel van de stimuleringsregeling:
 - Veel scholen geven aan dat ze via de Gezonde School-adviseur bekend raken met de regeling: bij ongeveer een derde van de deelnemende scholen was een Gezonde School-adviseur betrokken bij de aanvraag en/of keuze van de activiteiten. Naast de ondersteuning van Jong Leren Eten-makelaars hebben scholen er dus ook baat bij als Gezonde School-adviseurs de stimuleringsregeling promoten en beschikbaar zijn bij vragen. Aan te bevelen zou zijn dat de bekostiging van de Gezonde school-adviseur onderdeel wordt van de regeling. Een goede samenwerking en afstemming tussen de Jong Leren Eten-makelaar en de Gezonde School-adviseur is hierbij belangrijk.
- Wat de evaluatie van de stimuleringsregeling betreft, is het van meerwaarde als:
 - Er direct na afloop van een ronde het proces geëvalueerd wordt, zoals beschikbaarheid van activiteiten, bekend raken met de regeling, motivatie, tevredenheid en verbeteringsuggesties. Deze resultaten kunnen direct tot aanpassingen leiden, om zo de ervaringen van scholen in volgende rondes te verbeteren.
 - Er gekeken wordt naar effecten op 'impact'. Hiervoor moet dan wel budget worden gereserveerd. Zoals de evaluatie van ronde 1 al concludeerde, is het waardevol om deze 'impact', zoals de verankering voor het thema in schoolbeleid en de verandering van voedselkeuzes door jongeren (zie veranderlogica in Bijlage 2), te onderzoeken. Tot op heden zijn deze factoren nog niet onderzocht. Jong Leren Eten-makelaars kunnen dit uitvragen tijdens de steekproef of dit kan bij alle tot nu toe deelnemende scholen van alle rondes worden uitgevraagd.

Concluderend kan gesteld worden dat vanuit de meeste scholen enthousiast zijn over de stimuleringsregeling Jong Leren Eten. De stimuleringsregeling zorgt ervoor dat bestaande wensen voor ervaringsgerichte activiteiten wat gezonde en duurzame voeding betreft, (sneller) uitgevoerd kunnen worden. Ook maken scholen kennis met de Gezonde School-aanpak als ze dit nog niet hebben gedaan, en veel scholen gaan na deelname aan de stimuleringsregeling Jong Leren Eten verder met het thema voeding binnen de school. Dankzij deze regeling krijgen leerlingen en studenten de kans om op een ervaringsgerichte manier te leren over gezonde en duurzame voeding: ze ervaren daadwerkelijk hoe gezond eten groeit en smaakt.

Afkortingen en woordenlijst

Dit rapport refereert vaak aan scholen. Hiermee bedoelen we schoollocaties. De schoollocaties identificeren zich met een eigen ID-nummer (BRIN-nummer⁵ + locatiecode). Deze rapportage gebruikt termen zoals 'school' en 'schoollocaties' omwille van de leesbaarheid door elkaar en licht deze waar nodig nogmaals toe.

cms	contentmanagementsysteem
GSA	Gezonde School-adviseur (werkzaam bij GGD)
LNV	ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
mbo	middelbaar beroepsonderwijs
NME	natuur- en milieueducatie
po	primair onderwijs
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
so	speciaal onderwijs (4-12 jaar)
vo	voortgezet onderwijs
vso	voortgezet speciaal onderwijs (12-20 jaar)
v(s)o	voortgezet speciaal onderwijs én voortgezet onderwijs (12-20 jaar)
VWS	ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

⁵ Alle onderwijsinstellingen in Nederland krijgen een zogeheten BRIN-nummer (of BRIN-code) van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. 'BRIN' staat voor 'Basisregistratie Instellingen'.

Bijlage 1 Stimuleringsregeling Jong Leren Eten voor scholen

Alle scholen in het primair onderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs kunnen de stimuleringsregeling Jong Leren Eten aanvragen via het programma Gezonde School. Deelnemende scholen kunnen dan een financiële tegemoetkoming aanvragen van maximaal 2.000 euro per schoollocatie, per ronde. Met als motto 'Lekker naar buiten!' kunnen scholen activiteiten uitvoeren in drie categorieën: moestuinieren, koken, en/of een excursie of gastles op het gebied van gezonde en duurzame voeding. Per categorie kan een vergoeding worden aangevraagd voor verschillende onderdelen: toegang, gastdocent, vervoer, gereedschappen, materialen of lesmaterialen (Bijlage 6 toont voorbeelden). Per onderdeel is een maximaal bedrag aan te vragen, maar elke schoollocatie kan meerdere activiteiten en onderdelen aanvragen. De regeling wordt aangevraagd door een schoolmedewerker, bijvoorbeeld een Gezonde School-coördinator, een leraar of de directeur. Daarnaast zijn, onder aansturing van het programmabureau Jong Leren Eten, in elke provincie twee à drie Jong Leren Eten-makelaars actief om scholen en aanbieders van activiteiten regionaal te ondersteunen. Deze makelaars werken nauw samen met Gezonde School-adviseurs (medewerkers van GGD'en die scholen adviseren en begeleiden in het werken aan Gezonde School), JOGG, en medewerkers van natuur- en milieueducatiecentra.

Figuur B1 Overzicht rondes en bijbehorende schooljaren van de stimuleringsregeling Jong Leren Eten.

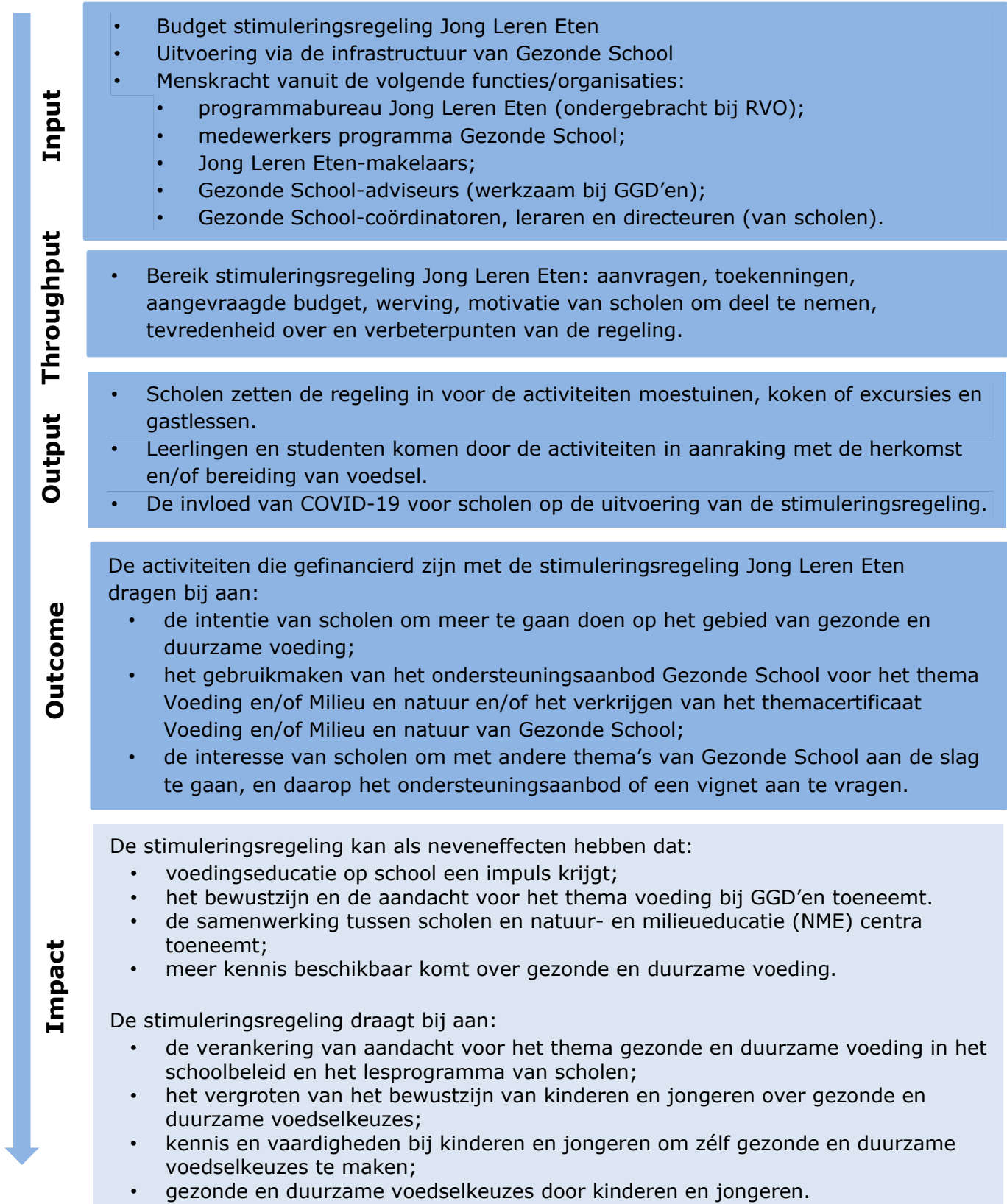
Sinds de start van het programma Jong Leren Eten in 2017 is de jaarlijkse stimuleringsregeling zes keer aan scholen aangeboden (zie Figuur B1). Er is een bepaald budget beschikbaar voor de regeling. Dat limiteert het aantal scholen dat per ronde aan de regeling kan deelnemen. Sinds ronde 2 maken schoollocaties eerst hun belangstelling kenbaar via mijngezondeschool.nl. Daarna vindt toekenning van de regeling plaats op basis van onderstaande criteria. In rondes 2 t/m 4 konden scholen hun belangstelling kenbaar maken aan het begin van het schooljaar (september). Vanaf ronde 5 is deze belangstellingsperiode verschoven naar het voorjaar. De activiteiten kunnen uitgevoerd worden tot en met juni in het schooljaar waarvoor de ronde van de regeling is bedoeld. De betrokken projectleider (sinds januari 2022) en -medewerker van Gezonde School regelen de toekenning. Zij gebruiken hiervoor de volgende toekenningscriteria:

- Schoollocaties die nog niet eerder een bijdrage van Jong Leren Eten ontvingen, krijgen voorrang.
- Schoollocaties voor (basis en voortgezet) speciaal onderwijs krijgen voorrang.

- Ten slotte wordt wat alle toegekende aanvragen betreft een evenwichtige verdeling over alle onderwijssectoren en over de twaalf provincies nagestreefd.

Na uitvoering van de activiteiten verantwoordende scholen via mijngezondeschool.nl welke activiteiten ze hebben uitgevoerd. Hierbij beantwoorden ze enkele verantwoordingsvragen en uploaden zij een foto van de activiteit(en). Na goedkeuring van de verantwoording maakt Gezonde School het aangevraagde bedrag over. Als scholen vragen hebben over de regeling, aanvraag of verantwoording, kunnen ze terecht op de website jonglereneten.nl of gebruikmaken van ondersteuning per e-mail via het programmabureau Jong Leren Eten en via Gezonde School. Aanvullend wordt jaarlijks een steekproef uitgevoerd onder 4-5 procent van de scholen die de bijdrage ontvingen. Zij worden bezocht door de Jong Leren Eten-makelaars, die ter plekke onderzoeken of de bijdrage rechtmatig en doelmatig is besteed.

Bijlage 2 Veranderlogica evaluatie stimuleringsregeling Jong Leren Eten

Bovenstaande veranderlogica is opgesteld in 2020 tijdens de evaluatie van ronde 1. De veranderlogica is opgesteld met betrokkenen vanuit de volgende organisaties/rollen: het RIVM, het programmabureau Jong Leren Eten (ondergebracht bij RVO), GGD GHOR NL van het programma Gezonde School en Jong Leren Eten-makelaars. Deze veranderlogica beschrijft stapsgewijs de beoogde werking en uitkomsten van de regeling. Voor de evaluatie van rondes 2, 3 en 4 zijn kleine wijzigingen doorgevoerd rekening houdend met de huidige situatie. Zoals het toevoegen van COVID-19 bij Output'. Ook zijn de neveneffecten verplaatst van 'Outcome' naar 'Impact', omdat deze effecten geen gemeten uitkomsten zijn. Voor het meten van impact van de regeling is meer verdiepend onderzoek nodig op het niveau van leerling, student en betrokken organisaties. Deze informatie is niet voorhanden. Impact is daarom niet meegenomen in deze evaluatie.

Bijlage 3 Vragenlijst voor scholen

Vragenlijst in te vullen door één medewerker van de deelnemende scholen tijdens de verantwoording via mijngezondeschool.nl. Gegevens zoals schoolnaam, locatiennaam, adresgegevens, contactgegevens en GGD-regio zijn bij aanmelding ingevuld.

Tabel B1 Verantwoordingsvragenlijst scholen.

Nr.	Vraag	Antwoordoptie(s)
1.	Productbeschrijving	Gekozen product ¹
2.	Productprijs (€)	Bedrag
3.	Aantal besteld	Frequentie
4.	Vouchercategorie	<ul style="list-style-type: none"> - Moestuiniëren - Koken - Excursie of gastles op gebied van voeding
5.	Vouchertype ²	<ul style="list-style-type: none"> - Toegang - Gastdocent - Vervoer - Gereedschappen³ - Materialen³ - Lesmateriaal (po/so; vo/vso; mbo)
6.	Hoe ben je bekend geworden met de stimuleringsbijdrage Jong Leren Eten? (meerdere antwoorden mogelijk)	Categorieën: <ul style="list-style-type: none"> - Via de website - Via de nieuwsbrief van Gezonde School - Via de Gezonde School-adviseur - Via de contactpersoon natuur- en milieueducatie (NME)-centra - Via de Jong Leren Eten-makelaar - Via een aanbieder die ondersteunt bij de uitvoering - Anders, namelijk:
7.	Waarom heb je gebruikgemaakt van de stimuleringsbijdrage Jong Leren Eten?	Open antwoord
8.	Is de stimuleringsbijdrage Jong Leren Eten de aanleiding geweest om de betreffende activiteit(en) uit te voeren of in te plannen?	<ul style="list-style-type: none"> - Ja, door de regeling konden we de activiteit(en) uitvoeren. - Nee, de activiteit(en) stond(en) al op de planning.

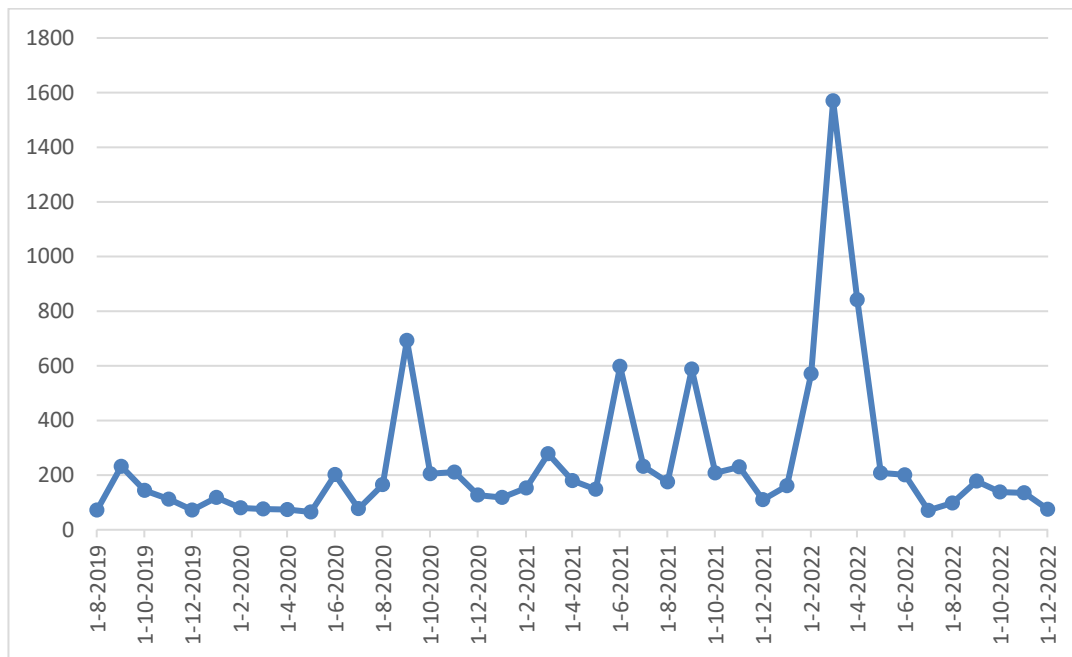
Nr.	Vraag	Antwoordoptie(s)
9.	Is de hoogte van het bedrag van de stimuleringsbijdrage kostendekkend voor jullie activiteit(en)?	- Ja - Nee, toelichting
10.	Hoeveel leerlingen of studenten hebben deelgenomen aan de activiteit(en)? Geef een getal	Getal
11.	Heb je samengewerkt met organisatie(s)/derde(n) voor de uitvoering van de activiteit(en)?	- Ja - Nee, toelichting
12.	Met welke organisatie(s)/derde(n) heb je samengewerkt? Beschrijf kort de samenwerking.	Open antwoord
13.	Geef een korte beschrijving van de activiteit(en) die jouw school(locatie) heeft uitgevoerd in het kader van de bijdrage Jong Leren Eten. Beschrijf welke activiteit(en) in welke groepen/klassen zijn uitgevoerd en noem de datum/periode. Het is verplicht hierbij een foto of filmpje te uploaden. Kies optie A als je foto's van de activiteit(en) wilt toevoegen of kies optie B als je een link naar een filmpje wilt toevoegen.	Open antwoord
14.	Werkt jouw school al met de Gezonde School-aanpak?	- Ja, toelichting - Nee, toelichting
15.	Heeft jouw school interesse om verder te gaan met de Gezonde School-aanpak?	- Ja, toelichting - Nee, toelichting
16.	Is de stimuleringsbijdrage Jong Leren Eten aanleiding om verder te gaan met het thema Voeding binnen de school?	- Ja, toelichting - Nee, toelichting
17.	Was de Gezonde School-adviseur van de GGD betrokken bij de aanvraag en/of Jong Leren Eten-activiteit(en)?	- Ja, toelichting - Nee, toelichting
18.	Heb je tips of adviezen waarmee we de stimuleringsbijdrage Jong Leren Eten voor volgend schooljaar kunnen verbeteren?	- Ja, toelichting - Nee, toelichting
19.	Mogen wij contact met jou opnemen over jullie activiteit(en) die eventueel ter inspiratie voor andere scholen kunnen dienen?	- Ja - Nee
20.	Geef je toestemming om het beeldmateriaal dat je hebt toegevoegd bij vraag 8 te gebruiken als inspiratie voor andere scholen?	- Ja - Nee
21.	Ik verklaar dat de vragen naar waarheid zijn ingevuld.	- Ja - Nee

¹ Zie de activiteitenmatrix in Bijlage 6 voor de opties.

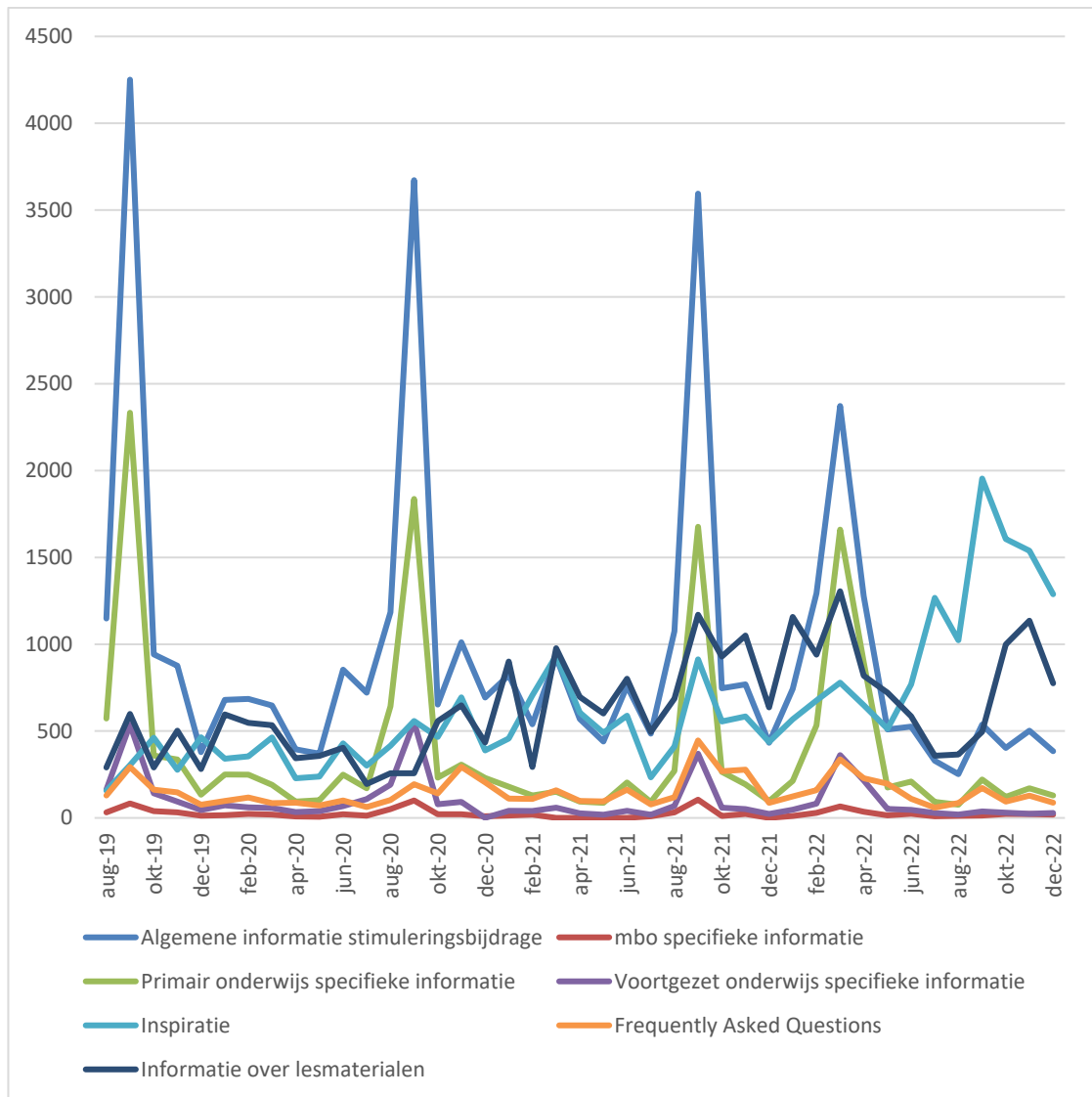
² In ronde 4 is per vouchercategorie en -type een omschrijving incl. het maximale aan te vragen bedrag gegeven. Bijvoorbeeld: 'Toegangskosten voor bezoek kookstudio.(€ 150,00)'.
³ Alleen te kiezen bij de vouchercategorieën moestuinieren en koken.

Bijlage 4 Webstatistieken

Informatie over de stimuleringsregeling Jong Leren Eten is online te vinden via de website gezondeschool.nl en via de website jonglereneten.nl. Figuren B2 en B3 tonen het aantal pageviews per maand voor sub-pagina's van deze websites die informatie geven over de stimuleringsregeling Jong Leren Eten.

Figuur B2 Aantal pageviews per maand voor de webpagina's over Jong Leren Eten op gezondeschool.nl.

Figuur B3 Aantal pageviews per maand voor gerelateerde sites over de stimuleringsregeling Jong Leren Eten op jonglereneten.nl.

Bijlage 5 Specificatie suggesties gegeven door scholen

Zoals beschreven in paragraaf 3.3.2 hebben 531 (van de 1.177) scholen suggesties ter verbetering aangedragen. De suggesties zijn geïnventariseerd en onderverdeeld in onderstaande vijf categorieën. Op volgorde van vaakst naar minst vaak genoemd.

Uitvoering van de regeling:

- In elke regio voldoende aanbod aan activiteiten realiseren.
- Aanbieden van kant-en-klare activiteiten en (moestuin)pakketten.
- Ondersteuning aanbieden (financieel of met kennis/tips) gericht op het continueren en borgen van activiteiten.

Scholen geven onder meer de suggestie om kant-en-klare opties aan te bieden, zodat de keuze en uitvoering van activiteiten makkelijker is. Genoemde voorbeelden zijn: een standaard workshop, moestuinpakket, materiaal dat past bij hun doelgroep. Ook willen ze graag ondersteuning ontvangen om activiteiten te continueren:

"Daarnaast lijkt het ons leuk om nog een kleiner budget te kunnen krijgen om ieder jaar zaaigoed en ingrediënten te kunnen aanschaffen voor het koken." (vo-/vso-school)

"Een meerjarig plan zou handiger zijn voor vervolgactiviteiten en om een afspraak te kunnen maken met het management." (vo-/vso-school)

Aanvraag- en verantwoordingsprocedure:

- Mogelijk maken om plannen na toekenning te wijzigen.
- Verhelderen hoe de verantwoording gaat en wat er aangeleverd moet worden qua bewijsvoering.
- Werking en mogelijkheden van mijngezondschool.nl verhelderen.

Sommige gegeven suggesties met betrekking tot 'aanvraag- en verantwoordingsprocedure' waren al mogelijk en beschreven op de website, zoals het wijzigen van de vooraf aangegeven plannen en een handleiding van de verantwoordingsprocedure. Mogelijk hebben scholen die informatie niet gevonden:

"Verder was het lastig om vooraf exact te bepalen waaraan de middelen besteed zouden moeten/kunnen worden. Het zou fijn zijn wanneer hierbij iets meer flexibiliteit wordt geboden." (po-/so-school)

Communicatie:

- In de activiteitenmatrix (zie Bijlage 6) regiospecifieke activiteiten noemen.
- Informatie kan helderder en overzichtelijker.
- Voorbeelden/inspiratie blijven delen, dit werkt prettig.

Overig:

- Verbinding maken met andere thema's en bredere gezondheidsbevordering.
- Meer aandacht voor het betrekken van de gemeente of ouders.
- Meer ondersteuning van een Gezonde School-adviseur of Jong Leren Eten-makelaar.

Budget:

- Scholen willen graag langer de tijd om het geld te besteden.
- De maximaal te besteden bedragen per onderdeel (zoals toegang, vervoer, gereedschap) worden rigide en soms per onderdeel te laag ervaren.
- Het mogelijk maken om vooraf of tussentijds de bijdrage uit te laten betalen.

Over het te besteden budget geven sommige scholen aan dat het lastig is dat er per onderdeel een maximaal bedrag aangevraagd kan worden:

"Persoonlijk zou ik pleiten voor vrijheid binnen het te besteden bedrag. Je kunt dan als school zelf een keuze maken in de mate waarin je investeert in de diverse deelgebieden. Uiteindelijk blijft de inzet van programma's en gelden altijd maatwerk." (po-/so-school)

Ook het voorschieten van het geldbedrag vinden sommige scholen lastig en dit leidt voor scholen tot meer boekhouding:

"Voor een school is het heel moeilijk om een bedrag voor te schieten. Dat zal veel scholen weerhouden om deze aanvraag te doen. We hebben nu met de organisatie mooi iets kunnen regelen qua betalingen, maar anders was dit voor ons als school ook niet te subsidiëren geweest." (po-/so-school)

Bijlage 6 Activiteitenmatrix

STIMULERINGSBIJDRAGE JONG LEREN ETEN LEKKER NAAR BUITEN!

Gebruik de tabel om je als schoolteam te oriënteren op de mogelijkheden.
Per onderdeel staat het maximum bedrag (incl. btw) per activiteit of ondersteunend middel aangegeven.

ACTIVITEITEN	A: MOESTUINIËREN	B: KOKEN	C: EXCURSIE OF GASTLES OP GEBIED VAN VOEDING
ONTVANG EEN BIJDRAGE VOOR: TOEGANG	<ul style="list-style-type: none"> Toegangskosten voor bijvoorbeeld stadslandbouw of kas Toegangskosten voor demonstratiebedrijf <p style="text-align: right; background-color: #4CAF50; color: white; padding: 2px;">€100 per klas</p>	Toegangskosten voor bezoek kookstudio <p style="text-align: right; background-color: #4CAF50; color: white; padding: 2px;">€150 per klas</p>	Toegangskosten voor bijvoorbeeld boerderij, molenaar, zaadveredelaar, ander bedrijf, organisatie of instituut op gebied van voeding <p style="text-align: right; background-color: #4CAF50; color: white; padding: 2px;">€150 per klas</p>
GASTDOCENT	Vergoeding kosten voor bijvoorbeeld een tuinadviseur <p style="text-align: right; background-color: #4CAF50; color: white; padding: 2px;">€100 per klas</p>	Vergoeding kosten voor bijvoorbeeld een gastdocent op school (restauranthouder, kok) <p style="text-align: right; background-color: #4CAF50; color: white; padding: 2px;">€100 per klas</p>	Vergoeding kosten voor bijvoorbeeld een expert, molenaar, boer, wetenschapper of andere deskundige op gebied van voeding <p style="text-align: right; background-color: #4CAF50; color: white; padding: 2px;">€150 per klas</p>
VERVOER	Indien niet op loop- of fietsafstand, toelage voor collectief vervoer <p style="text-align: right; background-color: #4CAF50; color: white; padding: 2px;">€100 per klas</p>	Indien niet op loop- of fietsafstand, toelage voor collectief vervoer <p style="text-align: right; background-color: #4CAF50; color: white; padding: 2px;">€100 per klas</p>	Indien niet op loop- of fietsafstand, toelage voor collectief vervoer <p style="text-align: right; background-color: #4CAF50; color: white; padding: 2px;">€100 per klas</p>
GEREEDESCHAPPEN	<ul style="list-style-type: none"> Kosten voor handgereedschap zoals schep, gietor, snoeischaar en schopfel. Kosten voor aanschaf m²-bak <p style="text-align: right; background-color: #4CAF50; color: white; padding: 2px;">€100 per klas</p>	Kosten voor basaal kookgerei zoals pan, mixer, weegschaal en maatbeker <p style="text-align: right; background-color: #4CAF50; color: white; padding: 2px;">€100 per klas</p>	Niet van toepassing
MATERIALEN	Kosten voor bijvoorbeeld zaai- en plantgoed, aarde, mest, stokken <p style="text-align: right; background-color: #4CAF50; color: white; padding: 2px;">€50 per klas</p>	Kosten voor de aanschaf van bijvoorbeeld levensmiddelen, kruiden, bakpapier en folie. <p style="text-align: right; background-color: #4CAF50; color: white; padding: 2px;">€50 per klas</p>	Niet van toepassing
LESMATERIAAL	<ul style="list-style-type: none"> Kosten voor lesmateriaal erkende Gezonde School-activiteiten (thema Voeding) Kosten voor lesmateriaal over moestuinieren (bijvoorbeeld van NME-centrum in de buurt) <p style="text-align: right; background-color: #4CAF50; color: white; padding: 2px;">€50 per klas</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kosten voor lesmateriaal erkende Gezonde Schoolactiviteiten (thema Voeding) Kosten voor lesmateriaal over koken (bijvoorbeeld van NME-centrum in de buurt) <p style="text-align: right; background-color: #4CAF50; color: white; padding: 2px;">€50 per klas</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kosten voor lesmateriaal erkende Gezonde School-activiteiten (thema Voeding) Kosten voor lesmateriaal, behorende bij de excursie/gastles op gebied van voeding <p style="text-align: right; background-color: #4CAF50; color: white; padding: 2px;">€50 per klas</p>
Maximum bedrag	€500 per klas	€550 per klas	€450 per klas

- Een schoollocatie kan in totaal voor alle klassen gezamenlijk een stimuleringsbijdrage van maximaal EUR 2.000 aanvragen.
- Een school met veel schoollocaties kan in totaal maximaal €10.000 aanvragen.
- Per school mag één aanvraag worden ingediend.

Kijk voor meer uitlag over de bijdrage Jong Leren Eten op www.jonglereneten.nl/subsidie-jong-leren-eten

september 2021

Afbeelding B1 Vergoedingen voor uit te voeren onderdelen en activiteiten met de stimuleringsregeling Jong Leren Eten.

I.J. Evenhuis | M. Koning | M. van Koperen

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven

Nederland

www.rivm.nl

augustus 2023

De zorg voor morgen
begint vandaag